

MİLLİ PARKLARDA DOĞAL VE KÜLTÜREL KAYNAK DEĞERLERİNİN GÖRSEL PEYZAJ KALİTE YÖNÜNDEN DEĞERLENDİRİLMESİ

Ertan DÜZGÜNEŞ^{1*}, Öner DEMİREL¹

¹: Karadeniz Teknik Üniversitesi, Orman Fakültesi, Peyzaj Mimarlığı Bölümü, 61080, Trabzon.

*: Sorumlu Yazar

DOI: 10.16950/std.77836

ÖZET

Türkiye, kitle turizmi dışında sahip olduğu coğrafik konum ve iklimsel şartlarla şekillenen kaynak değerleri ile ziyaretçilere farklı alternatifler sunabilmektedir. Özellikle Doğu Karadeniz Bölgesi ve bu bölge içerisinde bulunan Altındere Vadisi Milli Parkı zengin biyolojik çeşitliliği, tarihi ve kültürel mirasıyla birçok kaynak değerini aynı anda ziyaretçilerle buluşturabilen nadir alanlardan birisidir. Gerek kaynak değerlerinin sürdürülebilirliği gerekse bölge ve yerel halkın ekonomik kalkınmasında büyük rol oynayan bu değerlerinin korunması son derece önemlidir.

Günümüzde çevresel planlama ve yönetimlerde görsel açıdan zengin peyzajların korunması yaklaşımının planlama kararları içerisinde önemli bir bileşen olduğu yadsınmaz. Bu nedenle bu çalışmada Altındere Vadisi Milli Parkı'nın görsel açıdan zengin peyzaj alanları görsel peyzaj kalite değerlendirmesi yöntemi ile belirlenerek yüksekten düşüğe doğru sınıflandırılmıştır. Böylece hangi alanların öncelikli olarak korunması gerektiği saptanmış ve sürdürülebilirlik noktasında ne tür önlemler alınması gerektiği ortaya konmuştur.

Anahtar Kelimeler: Görsel peyzaj, Görsel algı, Görsel peyzaj kalite değerlendirmesi, Altındere Vadisi Milli Parkı, Trabzon.

EVALUATION OF NATURAL AND CULTURAL RESOURCE VALUES IN NATIONAL PARKS WITH RESPECT TO VISUAL LANDSCAPE QUALITY

ABSTRACT

Turkey, apart from the mass tourism activities, is able to offer different alternatives to visitors thanks to its resource values shaped by its unique geographical position and climatic conditions. Especially the Eastern Black Sea Region, and Altındere Valley National Park situated within this region, is among the rare places that can present numerous resource values to their visitors all at the same time due to its rich biological diversity, history and cultural heritage. Protection of these resource values, which play a crucial role in economic progress of the regional and local people, is of great importance in terms of sustainability.

Today, it is undeniable that the approach of protecting visually rich landscapes constitutes an important element of planning decisions in environmental planning and management schemes. Therefore, in the current study, visually rich landscape areas located

MİLLİ PARKLARDA DOĞAL VE KÜLTÜREL KAYNAK DEĞERLERİNİN GÖRSEL PEYZAJ KALİTE
YÖNÜNDEN DEĞERLENDİRİLMESİ

within Altındere Valley National Park were identified making use of visual landscape quality evaluation method, and they were classified in descending order. In this way, the areas that need to be protected in the first place were determined and the precautions to be taken in respect to sustainability were revealed.

Keywords: *Visual landscape, Visual perception, Visual landscape Quality assessment, Altındere Valley National Park, Trabzon.*

1. GİRİŞ

Alternatif turizmin ortaya çıkmasıyla birlikte insanlar özellikle görsel açıdan ilgi çekici özelliklere sahip olan korunan alanlara yönelmeye başlamıştır. Korunan alanların sahip olduğu doğal, kültürel ve tarihi kaynak değerleri dışında görsel açıdan zengin peyzaj alanlarının da gerek ziyaretçi ve yerel halk gerekse ekonomik gelişme için önemli bir yer tutmaktadır. Bu nedenle bu tür alanlardaki peyzaj estetiğinin korunması son derece önemlidir.

Bu alanlardan birisi olan milli parklar sahip oldukları kaynak değerleri ile ziyaretçilerin ilgi odağı konumundadırlar. Bitki örtüsü çeşitliliği, ilginç jeolojik oluşumlar, tarihi yapılar, su varlığı ve peyzaj alanları bu kaynak değerlerinden bazılarıdır. Araştırma sonuçlarına göre 21. yy'de turizmde ana temanın doğal ve kültürel kaynaklara yönelik oluşacağı da (Özhancı ve Yılmaz, 2013) bu durumun bir göstergesi olarak ifade edilebilir.

Milli parkların tercih edilebilirliği o alandaki peyzaj kalitesinin yüksek oluşu ile doğru orantılıdır. Dolayısıyla etkin ve uygulanabilir yöntemleri içeren planlamalarla kaynak değerlerinin ve peyzaj yapılarının korunarak sürdürülebilirliğinin sağlanması birincil şarttır. Bu yöntemlerden birisi ise görsel peyzaj kalite değerlendirmesidir.

Görsel peyzaj kalite değerlendirmesi kavramının ortaya konulabilmesi için öncelikle peyzajın tanımlanması gereklidir. Avrupa Peyzaj Sözleşmesine göre peyzaj insanların algıladığı şekliyle doğal ve kültürel etkenlerin etkileşimi sonucu ortaya çıkan alanlardır (Anonim, 2000a). Bir başka tanıma göre manzarayı tasvir eden ya da görsel açıdan yerini tutan

estetik deneyimdir (Jackson, 1986; Beza, 2010). Görsel peyzaj insan psikolojisi ile şekillenmiş insan algısının doğal ve kültürel peyzaja karşı zihninde oluşturduğu estetik üründür. Bu noktada kişi algısındaki estetik kavramı, zihinsel ve ruhsal yapılarının bir tezahürü olarak ortaya çıkmaktadır (Kaplan ve Kaplan, 1989; Müderrisoğlu ve Eroğlu, 2006). Bu anlamda algı kişiden kişiye ve çevreden çevreye değişebilmektedir. Peyzaj kalitesi ise göreceli estetik mükemmelliği olarak tanımlanan (de la Fuente de Val et al., 2006) nesnellik taşıyan (Elinç, 2011) bir kavramdır.

Yapılan tanımlamalar doğrultusunda görsel peyzaj kalitesi, bireylerin algısal ve psikolojik süreçleri ile etkileşim içinde olan belli (görünür) peyzaj özelliklerinin bireylerin beğenisi ile ölçüldüğü ortak bir üründür (Lothian, 1999; Daniel, 2001; Kalın, 2004; de La Fuente de Val et al., 2006; Kiroğlu, 2007). Bir başka tanıma göre ise peyzaja ait görsel bilginin birey tarafından idealize edilerek peyzaja uygunluğunun değerlendirilmesi olarak ifade edilmektedir (Kaptanoğlu, 2006).

Görsel peyzaj kalite değerlendirmesi bir peyzajın belirlenen estetik ölçütlerce ve bileşenlerce sorgulanmasıdır (Parsons and Daniel, 2002; Plamer, 2003). Bu anlamda görsel peyzajı bir dizi abiyotik, biyotik, görsel ve kültürel bileşenlerin etkileşimi oluşturmaktadır (Kane, 1981; Bulut ve Yılmaz, 2007; Gruehn and Roth, 2008) (Tablo 1).

Bir peyzaj alanında görsel peyzaj kalite değerlendirme 3 farklı biçimde yapılabilir. Bunlar fiziksel model (uzman modeli), psikolojik model (halk modeli) ve psikofiziksel modeldir (Tablo 2).

Tablo 1. Peyzaj karakterlerini oluşturan başlıca bileşenler.

BİR PEYZAJ KARAKTERİNİ OLUŞTURAN BİLEŞENLER				
Abiyotik / fiziksel bileşen	Biyotik bileşen	Kültürel bileşen	Görsel bileşen	
			Objektif	Subjektif
Topoğrafya	Bitki örtüsü	Arkeoloji	Topoğrafya	Geleneksel kültür
Toprak	Biyocoşunluluk	Alan kullanımı	Bitki örtüsü	Yöre kimliği
İklim	Yaban yaşamı	Peyzaj tarihi	Suyun varlığı	Mekan duygusu
Hidroloji		Geleneksel kültür	Arkeoloji	Ses
		Yöre kimliği	İnsan-yapımı elementler	Koku
		Mekan duygusu	Doğallık	Tat
			Doku	Renk (ör. toprak)

Tablo 2. Görsel peyzaj kalite değerlendirmesinde kullanılan modeller.

Modeller	Açıklama
Fiziksel Model (Uzman Modeli)	<ul style="list-style-type: none"> Konusunda uzman kişilerce değerlendirme yapılır. Manzara güzelliğine etkisi olduğu peyzaj özelliklerini ve "çizgi", "biçim", "renk" ve "tekstür" gibi öğeleri dikkate alır ve arazi envanterini oluşturur (Daniel and Boster, 1976, Kaptanoğlu, 2006) Genellikle çevresel yönetim uygulamalarında kullanılır (Daniel, 2001).
Psikolojik Model (Halk Modeli)	<ul style="list-style-type: none"> Veriler çoğunlukla anketler yardımıyla elde edilir (Garre et al., 2009). Anketlerin araç olarak kullanılmasından dolayı istatistiksel yöntemlere başvurulur (Lothian, 1999).
Psikofiziksel Model	<ul style="list-style-type: none"> Peyzajın fiziksel karakteristikleri ile gözlemcilerin algısal yansımaları arasındaki matematiksel ilişkiyi belirler (Çakıcı, 2007; Misgav, 2000). Modeldeki amaç toplum tercihlerini kişisel tercihlerden arındırarak ölçmektir (Lothian, 1999).

Meitner (2004)'e göre peyzaj kalite değerlendirmesi çevresel planlama ve yönetiminde önemli bir bileşen ve göz ardı edilmemesi gereken bir basamak olup (Kıroğlu, 2007) 1950'li yıllardan sonra ortaya konarak geliştirilen peyzaj mimarlığı, ormancılık, psikoloji gibi farklı meslek disiplinlerince kullanılan güncel bir metodolojik yaklaşımdır (Wright, 1974; Arthur et al., 1977; Williamson and Calder, 1979; Steinitz, 1979; Dearden, 1981; Kaplan and Talbot, 1988; Brown, 1994; Parsons, 1995; Daniel, 2001). Bu çalışmaların temel hedefi planlanması

yapılacak alanın uzmanlarca ya da o bölgede yaşayan kullanıcılarca beğenilerine yönelik tercihlerinin ortak bir paydada toplanmasıdır. Bu tür çalışmalarda ekonomik düşüncelerle estetik hiçbir zaman göz ardı edilmemelidir (Kıracıoğlu, 2007).

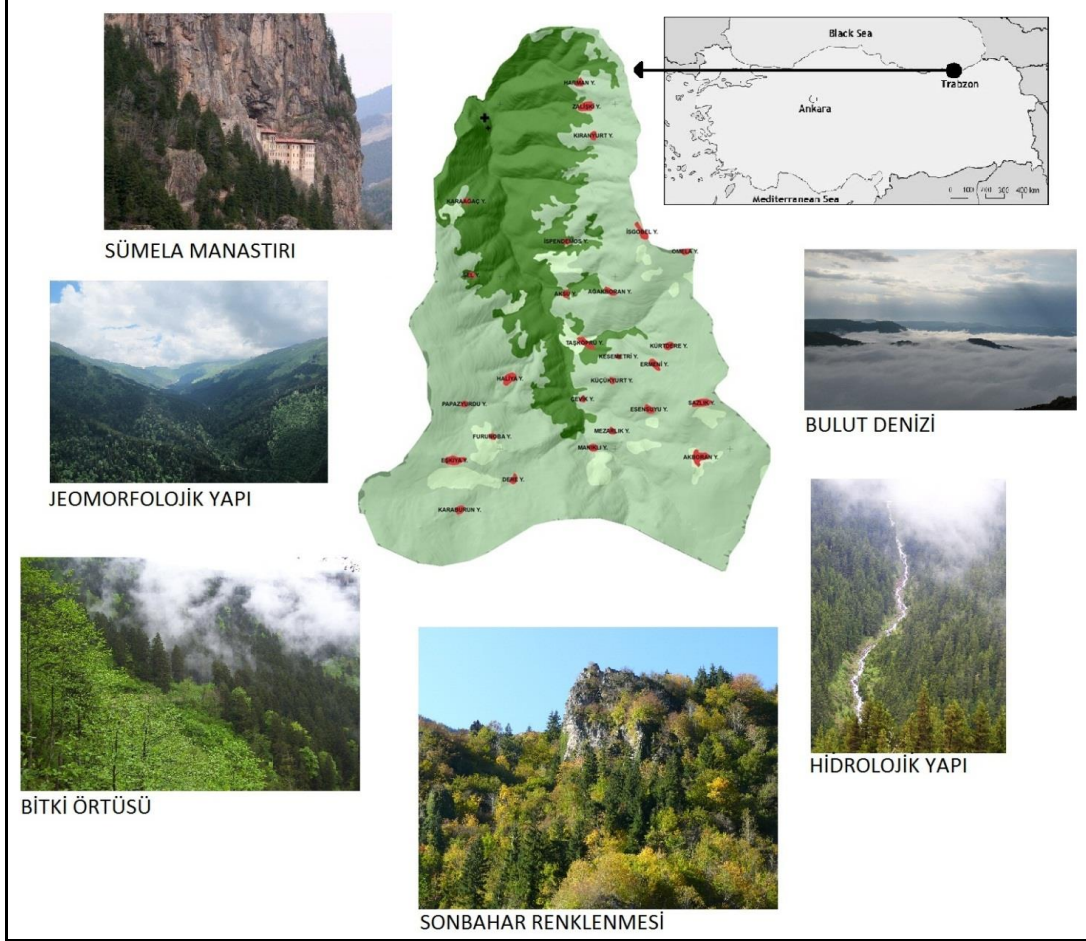
2. MATERYAL VE YÖNTEM

Çalışma alanı Trabzon İli Maçka ilçesi sınırları içerisinde bulunan Altındere Vadisi Milli Parkı'dır. Alan 4468 ha büyüklüğünde olup yılda ortalama olarak

MİLLİ PARKLARDA DOĞAL VE KÜLTÜREL KAYNAK DEĞERLERİNİN GÖRSEL PEYZAJ KALİTE YÖNÜNDEN DEĞERLENDİRİLMESİ

600.000 yerli ve yabancı turist tarafından ziyaret edilmektedir. Milli park doğal,

kültürel ve görsel kaynak değerleri ile farklı peyzaj alanlarına sahiptir (Şekil 1).

Şekil 1. Altındere Vadisi Milli Parkı ve kaynak değerlerinden örnekler.

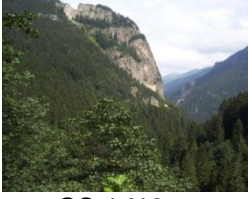

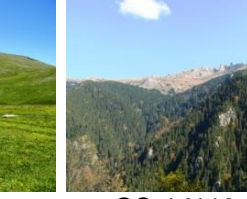

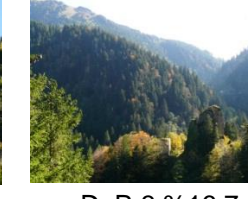
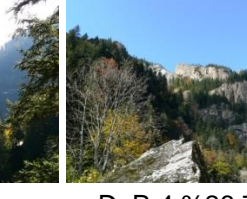

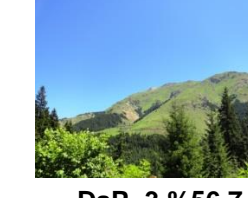
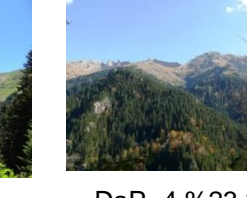

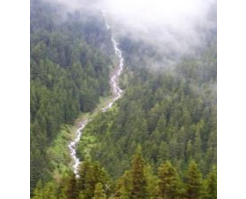

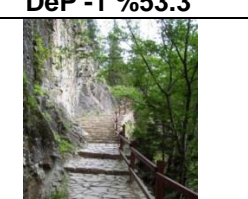
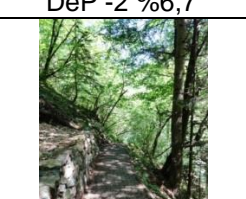

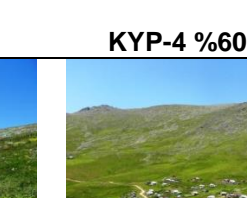

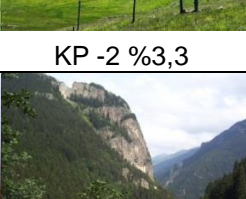
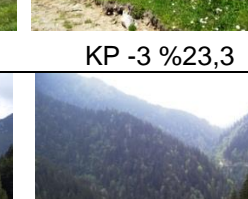
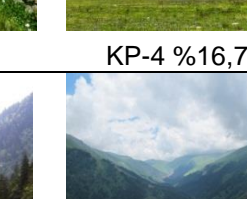
Çalışma alanı arazi gözlemleri doğrultusunda 7 farklı peyzaj karakterine ayrılmıştır. 2013 yılı sonbahar ve 2014 yılı yaz dönemlerinde gerçekleştirilen fotoğrafçılık çalışması sonucu toplam 425 fotoğraf çekilmiştir. Çekilen 425 fotoğraf arasından her bir peyzaj karakterini temsil eden 4'er fotoğraf seçilmiştir. İlgili fotoğraflar farklı meslek disiplinlerinden oluşan 30 kişilik uzman grup tarafından çeşitli peyzaj bileşenlerince sorgulanmıştır. Fotoğrafların belirlenmesinde ilgili peyzaj karakterinin niteliğini ortaya koymasına dikkat edilmiştir. Ardından elde edilen

veriler istatistiki olarak değerlendirilerek peyzaj alanları görsel kalite açısından yüksekten düşüğe doğru sınıflandırılmıştır.

3. BULGULAR

Gerçekleştirilen arazi çalışmaları sonucu Altındere Vadisi Milli Parkı "Genel Siluet (GS)", "Doğal Peyzaj (DoP)", "Dağ Peyzajı (DaP)", "Dere Peyzajı (DeP)", "Kırsal Yol Peyzajı (KYP)", "Kültürel Peyzaj (yayla dokusu) (KP)" ve "Vadi Peyzajı (VP)" olmak üzere 7 farklı peyzaj karakterine ayrılmıştır.

Tablo 3. Peyzaj karakterlerine ait belirlenen fotoğraflar ve tercih yüzdeleri.

Genel Silüet (GS)					
	GS-1 %9	GS-2 %53,3	GS-3 %6,7	GS-4 %10	
	Doğal Peyzaj (DoP)				
		DoP-1 %33,3	DoP-2 %23,3	DoP-3 %16,7	DoP-4 %26,7
Dağ Peyzaj (DaP)					
		DaP-1 %3,3	DaP-2 %16,7	DaP-3 %56,7	DaP-4 %23,3
	Dere Peyzajı (DeP)				
		DeP-1 %53,3	DeP-2 %6,7	DeP-3 %3,3	DeP-4 %36,7
Kırsal Yol Peyzajı (KYP)					
		KYP-1 %30	KYP-2 %3,3	KYP-3 %6,7	KYP-4 %60
	Kültürel Peyzaj (KP)				
		KP-1 %56,7	KP-2 %3,3	KP-3 %23,3	KP-4 %16,7
Vadi Peyzajı (VP)					
		VP-1 %3,4	VP-2 %13,3	VP-3 %53,3	VP-4 %30

MİLLİ PARKLARDA DOĞAL VE KÜLTÜREL KAYNAK DEĞERLERİNİN GÖRSEL PEYZAJ KALİTE YÖNÜNDEN DEĞERLENDİRİLMESİ

Tablo 4. Belirlenen peyzaj karakterlerinin ortalama görsel kalite değerleri.

Görsel Peyzaj Karakteri	Fotoğraf No	OGKD	Değerlendirme Parametresi
Genel Siluet	GS-2	5,1667	Doğallık
Doğal Peyzaj	DoP-1	9,8	Doğallık
Dağ Peyzajı	DaP-3	4,0	Peyzaj Çeşitliliği
Dere Peyzajı	DeP-1	6,2	Doğallık
Kırsal Yol Peyzajı	KYP-4	4,9667	Doğallık
Kültürel Peyzaj	KP-1	0,5333	Uyum/Harmoni
Vadi Peyzajı	VP-3	8,0	Doğallık

Farklı meslek disiplinini temsil eden ve 30 kişiden oluşan uzman grup tarafından yapılan anket çalışması ile her bir peyzaj tipini temsil edecek en iyi 4 fotoğraftan birisi seçilmiştir. Seçilen fotoğraflar ve yüzdelik dağılımları Tablo 3'de gösterilmektedir. Seçim sonrası her bir peyzaj karakterini temsil eden 7 fotoğraf, kendi arasında aynı uzman grup tarafından 5'li Likert ölçeği ile -2 ile +2 aralığında belirlenen bileşenlerce (canlılık, peyzaj çeşitliliği, doğallık, uyum/harmoni, etkileycilik ve gizemlilik) sorgulanmıştır. Bileşenlerin belirlenmesinde Daniel (2001), Arriaza et al., (2004), Bulut ve Yılmaz (2007)'nin yapmış olduğu çalışmalardan faydalanılmıştır. -2 +2 aralığında yapılan sorgulamalarda ilgili fotoğrafa verilen değerler toplanarak toplam kişi sayısına bölünmüş, böylelikle ve her bir peyzaj karakterinin ortalama görsel kalite değeri (OGKD) ortaya konmuştur (Tablo 4). Tablo 4'deki değerlendirmeye göre ortalama görsel kalite değeri en yüksek olan peyzaj karakteri doğal peyzajdır. Bu peyzaj karakterinin belirlenmesinde etkin olan parametre doğallıktır. Ardından yine doğallık parametresi ile vadi peyzajı ve dere peyzajı gelmektedir. En düşük peyzaj karakteri ise kültürel peyzajdır. Etkin parametresi uyum/harmonidir. Buna göre Altındere Vadisi Milli Parkı'nın

sahip olduğu 7 farklı peyzaj karakterinin görsel kalite açısından sınıflandırılması şu şekildedir;

- Doğal Peyzaj (Dop-1): Görsel kalite değeri **cok yüksek** (9,8)
- Vadi Peyzajı (VP-3): Görsel kalite değeri **yüksek** (8,0)
- Dere Peyzajı (DeP-1): Görsel kalite değeri **orta** (6,2)
- Genel Siluet (GS-2): Görsel kalite değeri **düşük** (5,1667)
- Kırsal Yol Peyzajı (KYP-4): Görsel kalite değeri **düşük** (4,9667)
- Dağ Peyzajı (DaP-3): Görsel kalite değeri **düşük** (4,0)
- Kültürel Peyzaj (KP-1): Görsel kalite değeri **zayıf** (0,5333)

Belirlenen her bir peyzaj karakterini temsil eden alanlar kuramsal temeller ışığında işlenerek çalışma alanı üzerinde işaretlenmiştir (Şekil 2). Yöntemin son aşamasında her bir peyzaj karakterini oluşturan ana bileşenler ve aralarındaki ilişki Tablo 5'deki 4'lü Likert ölçeği ile 1-4 arasında puanlanmıştır.

Yapılan puanlama ile elde edilen sonuçlar Tablo 6'da verilmektedir.

Tablo 5. Peyzaj karakterlerini oluşturan ana bileşenler.

Ana bileşen	Puan			
	1	2	3	4
Bitki örtüsü				
Bitki örtüsü ile kaplı alan	%0-25	%25-50	%50-75	%75-100
Bitki örtüsünün tipi	Çıplak alan	Ot & çalı	Karışık (ağaç & çalı)	Orman
Topoğrafya				
Topoğrafyanın tipi	Düz	Engbeli	Dağlık	Çok dağlık
Doğallık				
Doğallık derecesi	Doğal olmayan	Yarı-doğal	Doğala yakın	Doğal
Su kaynağı				
Suyun varlığı	Yok	Kanal	Dere	Deniz
İnsan-yapımı elementlerin varlığı				
Pozitif-insan yapımı elementler	%0-25	%25-50	%50-75	%75-100
Negatif-insan yapımı elementler	%0-25	%25-50	%50-75	%75-100
Renk				
Renk çeşitliliği	1 renk	2 renk	3-5 renk	Çok renkli

Tablo 6. Peyzaj karakterlerini oluşturan ana bileşenlerin değerlendirme sonuçları.

Ana bileşen	Görsel kalite açısından tercih edilen peyzaj tipleri ve aldıkları puanlar						
	GS-2	DoP-1	DaP-3	DeP-1	KYP-4	KP-1	VP-3
Bitki örtüsü							
Bitki örtüsü ile kaplı alan	3	4	2	4	4	1	4
Bitki örtüsünün tipi	3	3	3	3	3	2	4
Topoğrafya							
Topoğrafyanın tipi	2	3	2	3	2	3	3
Doğallık							
Doğallık derecesi	4	3	3	4	3	3	4
Su kaynağı							
Suyun varlığı	1	3	1	3	1	1	1
İnsan-yapımı elementlerin varlığı							
Pozitif-insan yapımı elementler	1	1	1	1	1	3	1
Negatif-insan yapımı elementler	1	1	1	1	1	1	1
Renk							
Renk çeşitliliği	2	3	2	4	2	2	2

Tablo 6'ya göre belirlenen peyzaj karakterlerinin görsel açıdan tercih edilmesinde en etkin olan bileşenler doğallık derecesi, bitki örtüsüyle kaplı olma durumu ve bitki örtüsünün tipidir.

Bu peyzaj bileşenleri görsel peyzaj karakterlerine dinamik bir yapı kazandırmaktadır. Etkisi en düşük bileşen ise negatif insan yapımı elementlerdir. Tablo 6 incelendiğinde

MİLLİ PARKLARDA DOĞAL VE KÜLTÜREL KAYNAK DEĞERLERİNİN GÖRSEL PEYZAJ KALİTE YÖNÜNDEN DEĞERLENDİRİLMESİ

görülmektedir ki insan yapısı etkiler azaldıkça doğallık artmakta dolayısıyla ortalama görsel kalite değeri artmaktadır. Doğal peyzaj ve vadi peyzajı bu duruma örnek olarak gösterilebilir. Aynı zamanda bitki örtüsü ile kaplı alan yüzeyi ve tipinin varlığının artması doğallıkla paralellik göstereceğinden yine ortalama görsel kalitenin artmaktadır. Ortalama görsel kaliteyi artırma noktasında önemli olan diğer bir parametre ise su varlığıdır. Bu nedenle doğal peyzaj ve vadi peyzajından sonra üçüncü sırada dere peyzajı gelmektedir. Bu bileşenler dışında topografya tipinin düz alandan dağlık alana doğru artması yine ortalama görsel kaliteyi arttıracığından genel silüet ve dağ peyzajı dere peyzajından sonra gelmektedir. Ancak kültürel peyzajdaki negatif insan etkisinin yüksek olması kültürel peyzajın ortalama görsel kalite puanını düşürerek en son sırada yer almasına neden olmuştur.

4. TARTIŞMA VE SONUÇ

Her yıl ziyaretçi sayısında artma eğilimi gösteren Altındere Vadisi Milli Parkı zengin biyolojik çeşitliliği, Sümela Manastırı, kendine özgü jeomorfolojik ve kültürel yapısı ile uluslararası ölçekte tanınan bir alandır. Gerçekleştirilen bu çalışmanın temel amacı, milli parkın sahip olduğu doğal, kültürel ve görsel kaynak değerlerinin görsel peyzaj kalite değerlendirmesi yöntemi ile analiz edilerek hangi alanların planlama noktasında öncelikli olarak korunması gerektiğini ortaya koymaktır.

Görsel algı kişinin algılama yeteneğine bağlı olarak kişiden kişiye ya da toplumdan topluma farklılaşabilmektedir. Dolayısıyla aynı alan üzerinde farklı kişilerce yapılan değerlendirmelerde farklı sonuçlar ortaya çıkabilmektedir. Bu açıdan bakıldığında görsel peyzaj kalite değerlendirmesi sübjektif bir çalışma olarak değerlendirilebilir. Ancak elde edilen sonuçların matematiksel bir ifadeye dayanması göreceliliği azaltıcı niteliktedir. Altındere Vadisi Milli Parkı'nın görsel peyzaj analizi sonucu elde edilen bulgular incelendiğinde

görülmektedir ki, olumsuz insan yapısı etkiler azalıp doğallık derecesi arttığında görsel kalite değeri de artmaktadır. Bu sonuç Daniel (2001) ile Herbst et al., (2009)'un araştırma bulgularıyla paralellik göstermektedir. Bu anlamda doğal peyzajın görsel kalite puanı çok yüksek, vadi peyzajının ise yüksek çıkmıştır. Bunun dışında orman ve karışık bitki örtüsü ile kaplı alanlar görsel kaliteyi arttıran diğer bileşenlerdendir. Bu sonuç McAndrew et al., (1998), Daniel (2001) ve Arriaza et al., (2004)'ün yapmış oldukları çalışmaları doğrulamaktadır.

Topografya tipinin düz alandan dağlık alana doğru artması yine görsel kaliteyi arttırmaktadır. Bu nedenle genel silüet ve dağ peyzajı görsel kalite bakımından dere peyzajından sonra gelmektedir. Bunun nedenleri arasında renk çeşitliliğinin az olması da gösterilebilir (Anderson and Paul, 1979; B.C. Ministry of Forests, 1997; Anonim, 2002b).

Görsel peyzajın kalitesi olumsuz insan yapımı etkiler arttıkça azalmaktadır (Anderson and Paul, 1979; B.C. Ministry of Forests, 1997; McAndrew et al., 1998). Bu nedenle kültürel peyzaj ortalama görsel kalite değeri en düşük çıkan peyzaj karakteridir.

Yapılan değerlendirmeler doğrultusunda ortalama görsel kalite değeri düşük çıkan alanların doğallık derecelerinin artırılması ve insan müdahalesinden mümkün olduğunca uzak tutulması gerekmektedir. Bu anlamda ilk olarak ele alınması gereken peyzaj tipi kültürel peyzajdır. Kültürel peyzajdaki negatif insan etkisinin azaltılarak ve inşa edilen yayla evlerinin doğal malzemeler kullanılarak topografya ile uyumlu olmasına özen gösterilmelidir. Genel silüet, kırsal yol peyzajı ve dağ peyzajında ise bitki örtüsü ile kaplı alan yüzeyi ve tipinin varlığının korunarak artırılması gereklidir. Alan içerisinde etkinlikler doğrultusunda inşa edilecek yapılar ile tesis edilecek donatıların imal edileceği materyallerin doğallık derecesinin yüksek olmasına dikkat edilmelidir. Elde edilen bulgular ve sonuçlar ışığında milli park içerisinde

yapılacak altyapı ve üstyapı planların da bu doğrultuda tesis edilmesi gereklidir.

KAYNAKLAR

1. Anonim, 2000a. European Landscape Convention. Council of Europe, ETS no.176, Florence, Italy.
2. Anonim, 2002b. Landscape Character Assessment, Guidance for England and Scotland, Edinburgh, England.
3. Arthur, L.M., Daniel, T.C. and Boster, R.S. 1977. Scenic assessment: An overview. *Landscape and Planning*, 4: 109-129.
4. Arriaza, M., Canas-Ortega, J.F., Canas-Madueno, J.A. and Ruiz-Aviles, P. 2004. Assessing the visual quality of rural landscapes. *Landscape and Urban Planning*, 69: 115-125.
5. Beza, B.B., 2010. The aesthetic value of a mountain landscape: A study of the Mt. Everest trek. *Landscape and Urban Planning*, 97: 306-317.
6. Bulut, Z. ve Yılmaz, H. 2007. Determination of landscape beauties through visual quality assessment method: A case study for Kemalîye (Erzincan/Turkey). *Environmental Monitoring and Assessment*, 141 (1-3): 121-129.
7. British Columbia Ministry of Forests 1997. Site Index Estimates by Site Series for Coniferous Tree Species in British Columbia. Forest Renewal BC and B.C. Ministry of Forests, Victoria, B.C.
8. Brown, T. 1994. Conceptualizing smoothness and density as landscape elements in visual resource management. *Landscape and Urban Planning*, 30 (1-2): 49-58.
9. Çakıcı, İ. 2007. Peyzaj Planlama Çalışmalarında Görsel Peyzaj Değerlendirmesine Yönelik Bir Yöntem Araştırması. Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
10. Daniel, T.C. 2001. Whither scenic beauty? Visual landscape quality assessment in the 21st century. *Landscape and Urban Planning*, 54: 267-281.
11. Daniel, T.C. and Boster, R.S. 1976. Measuring Landscape Esthetics: The Scenic Beauty Estimation Method. USDA Forest Service Research Paper, RM-167. Rocky Mountain Forest and Range Experiment Station, Fort Collins, CO.
12. de La Fuente de Val, G. Atauri, J.A., and de Lucio, J.V. 2006. Relationship between landscape visual attributes and spatial pattern indices: A test study in mediterranean-climate landscapes. *Landscape and Urban Planning*, 77: 393-407.
13. Dearden, P. 1981. Public participation and scenic quality analysis. *Landscape and Planning*, 8(1):3-19.
14. Elinç, H. 2011. Görsel Kalite Değerlendirmesi Yöntemi ile Antalya İli Alanya İlçesindeki Abdurrahman Alaettinoğlu ve Alanya Belediye Başkanları Kent Parklarının İrdelenmesi. Selçuk Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Konya.
15. Garré, S., Meeus, S. and Gulinck, H. 2009. The dual role of roads in the visual landscape: A case-study in the area around Mechelen (Belgium). *Landscape and Urban Planning*, 92: 125-135.
16. Gruehn, D. and Roth, M. 2008. New Approaches in visual landscape assessment and modeling. International Landscape Architecture Conference Proceedings. Jelga-va, Latvia, 14 April, 1-6.

MİLLİ PARKLARDA DOĞAL VE KÜLTÜREL KAYNAK DEĞERLERİNİN GÖRSEL PEYZAJ KALİTE YÖNÜNDEN DEĞERLENDİRİLMESİ

17. Herbst, H., Forster, M. and Kleinschmit, B. 2009. Contribution of landscape metrics to the assessment of scenic quality: The example of the landscape structure plan Havell and Germany. *Landscape Online* 10: 1-17.
18. Jackson, J.B. 1986. The Vernacular Landscape. In: Penning- Rowsell, E.C., Lowenthal, D. (Eds.), *Landscape Meanings and Values*. Allen & Unwin, London, 65–81.
19. Kalın, A. 2004. Çevre Tercih ve Değerlendirmesinde Görsel Kalitenin Belirlenmesi ve Geliştirilmesi Trabzon Sahil Bandı Örneği. Doktora Tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Trabzon.
20. Kane, P.S. 1982. Assessing landscape attractiveness: A comparative test of two new methods. *Applied Geography*, 1 (2): 77-96.
21. Kaplan, S. and Kaplan R. 1989. *The Experience of Nature: A Psychological Perspective*. Cambridge: Cambridge University Press.
22. Kaplan, R. and Talbot J.F. 1988. Ethnicity and preference for natural settings: A review and recent findings. *Landscape and Urban Planning*, 15 (1-2): 107-117.
23. Kaptanoğlu, A.Y.Ç. 2006. Peyzaj Değerlendirmesinde Görsel Canlandırma Tekniklerinin Kullanıcı Tercihine Etkileri. Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
24. Kiracioğlu, Ö. 2007. Orman Alanlarındaki Görsel Kalitenin Tahmini: Çeşmealtı Ormanları Örneği. Yüksek Lisans Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Isparta.
25. Kiroğlu, E. 2007. Erzurum Kenti ve Yakın Çevresindeki Bazı Rekreasyon Alanlarının Görsel Peyzaj Kalitesi Yönünden Değerlendirilmesi. Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.
26. Lothian, A. 1999. Landscape and the philosophy of aesthetics: Is landscape quality inherent in the landscape or in the eye of the beholder?. *Landscape and Urban Planning*, 44: 177-198.
27. McAndrew F.T., Turner, S., Fiedelvey, A.C. and Sharma, Y. 1998. *A Cross-Cultural Ranking of the Pleasantness of Visual and Non-visual Features of Outdoor Environments*. Davis, California.
28. Misgav, A.. 2000. Visual preference of the public for vegetation groups in Israel. *Landscape and Urban Planning*, 48: 143-159.
29. Müderrisoğlu, H. ve Eroğlu, E. 2006. Bazı ibrelili ağaçların kar yükü altında görsel algılanmasındaki farklılıklar. *Süleyman Demirel Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi*, A (1): 136-146.
30. Özhançlı, E. ve Yılmaz, H. 2013. Değişik peyzaj karakterleri barındıran dağların, foto safari amaçlı görsel peyzaj analizi. *Atatürk Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi*, 44 (1): 83-89.
31. Palmer, J.F. 2003. Research Agenda for Landscape Perception. pp: 163-172 Ed.: E. Buhmann, S. Ervin. *Trends in Landscape Modeling*. Heidelberg, Germany.
32. Parsons, R. 1995. Conflict between ecological sustainability and environmental aesthetics: Conundrum, canard or curiosity. *Landscape and Urban Planning*, 32 (3): 227-244.
33. Parsons, R. and Daniel, T.C. 2002. Good looking: In defense of scenic landscape aesthetics. *Landscape and Urban Planning*, 60: 43-56.
34. Steinitz, C. 1979. Simulating alternative policies for implementing the Massachusetts scenic and recreational rivers act: The North River demonstration project. *Landscape and Planning*, 6 (1): 51-89.
35. Williamson, D.N. and Calder, S.W. 1979. Visual resource management of Victoria's forests: A new concept

for Australia. *Landscape and Planning*, 6 (3-4): 313-341.

- 36.** Wright, G. 1974. Appraisal of visual landscape qualities in a region selected for accelerated growth. *Landscape Plan*, 1: 307-327.